

Så Kornkvaliteten 2025 – Kimen Såvarelaboratoriet

Hovedtrekk analyseresultater – såvarer av korn, høsta 2025

Foreløpige tall pr. november 2025

Laboratorieanalyser er viktige for å avklare om et såkornparti har tilfredsstillende spireevne og om såvaren kan brukes uten soppbehandling.

Hovedtrekkene i såkornkvaliteten 2025, basert på foreløpige tall:

Sør-Norge

Bygg, Sør-Norge:

Gjennomsnittlig spireevne, dvs. summen av normale spirer og friske uspirte korn, er høy for både ubehandla (94%) og prøvebeiset bygg (96%). Noen sorter f.eks. Bredo, har hatt en del friske uspirte og vært spiretrege på analysetidspunktet. Det ser imidlertid ut til at spiretregheten ikke vedvarer like lenge som enkelte andre år, men dette vil variere mellom partier

Forekomsten av fusariose er lavere enn i 2023 og 2024, men fortsatt relativt høyt med 25% for alle sorter samlet, fordelt på 32% for 6-radsbygg og 20% for 2-radsbygg. Smittegraden av byggbrunfleck/stripesjuke er derimot lav, med 7% i snitt for alle sorter. I sum fører dette til at andelen partier som har fått anbefaling om behandling (58%) er betydelig ned fra 2023 og 2024.

Havre, Sør-Norge:

Gjennomsnittlig spireevne i havre er 88,5% i ubehandlet prøve og 91% for prøvebeiset såvare, Det er betydelig høyere enn i 2023 og 2024, men kvaliteten varierer betydelig. Noen partier spirer godt, mens andre har spireevne under sertifiseringsgrensa på 85%, både ubehandlet og behandlet.

Andelen fusariose er lavt og andelen havrebrunfleck moderat, begge under respektive grenser for når behandling anbefales. Andelen partier anbefalt behandlet (45%) er derfor lavt.

Andel døde frø (6%) er høyere enn i bygg og hvete, samtidig er det funnet rester av larver/popper/fluer i en del prøver.

Vårhvete, Sør-Norge

Spireevnen på ubehandla korn er den laveste mange, men etter behandling er spireevnen høy. Forskjellen fra 83% ubehandlet til 95% behandlet er betydelig. Noen partier har oppgang på 30% og mer. Forekomsten av fusarium, 26% i gjennomsnitt, er relativt høyt. Det er likevel litt overraskende at virkningen på spireevnen er så kraftig.

Forekomsten av hveteaksprikk (8%) er over grensa for anbefaling om behandling mot sopp. Sammen med høy grad av fusariose gir det en andel på 87% som bør behandles.

Midt-Norge

Bygg, Midt-Norge:

Høy spireevne, både før (94,8%) og etter (96%) soppbehandling. 6-radsbygg Bredo over 9% friske uspirte korn og bidrar i vesentlig grad til at gjennomsnittlig andel friske uspirte korn ligger på 4%. Forekomsten av fusarium er lav og andelen prøver som anbefales behandlet mot sopp er foreløpig nede på 34% for alle sorter samlet (mot 87% i 2024). 2-rads ligger over dette (44%) og 6-rads ligger under (29%). Bredo trekker gjennomsnittet ned.

Havre, Midt-Norge:

Spireevnen i havre er foreløpig høy (93% ubehandlet, 94,5% behandlet) og betydelig over det den har vært de siste årene. Andelen partier anbefalt behandlet er 64%. Det er godt under det vanlige. Smittegraden av fusarium er lav (13% i snitt), mens havrebrunflekk er på 27%.

Om analysene – Vurdering av såkornkvaliteten er basert spireanalyser og analyser av sopp fra veiledningsprøver sendt inn av gårdbrukere, leierenserier og såvareforretninger.

Spireanalysen blir gjort på både ubehandla og prøvebeisa korn, dvs. at kornet blir beisa på laboratoriet. Spireanalysen foregår ved å legge kornet i fuktige papirruller, slik at kornet kan ta opp nok vann til at spireprosessen starter. Kornet ligger først til forkjøling i fuktet tilstand, og ofte vil eventuell spiretregghet (frøhvile) oppheves. Deretter blir kornet overført til høyere temperatur. Etter endt spiretid klassifiseres spiren/kornet som normal spire, abnorme spire, frisk uspirt eller dødt korn. Spira skal ha normalt utvikla rot og spire, og den vil i jord utvikles til ei levedyktig plante. Hos ei abnorm spire er rota og/eller spira ikke normalt utvikla og det vil sannsynligvis ikke utvikles ei levedyktig plante. Friske, uspirte korn har intakt kime, men har på grunn av spiretregghet ikke spirt. Spireevnen er summen av normale spirer og friske, uspirte korn. Ved offentlig sertifisering skal hvete, bygg og havre ha en andel på 85% eller flere normale spirer. Dette vurderes ved innsending av særskilte prøver for sertifisering.

Smittegrad av sopp bestemmes ved at kornet ligger til inkubering, slik at soppen kommer til syne og deretter identifiseres. Det benyttes ulike metoder, avhengig av kornart og sopptype. Analysene av bygg skiller ikke mellom eventuell smitte av stripesjuke og byggbrunflekk. I Norge er det særlig 6-radssortene som har vært mottagelige for soppen som gir stripesjuke, men som regel er det lite stripesjuke i Norge.

Ut fra smittegrad og eventuell forbedring av spireevne fra ubeisa til beisa korn gis det ei vurdering om kornet bør behandles mot sopp. Grenseverdier for smittenivåer som ligger til grunn for anbefalingene er basert på forskningsdata fra NIBIO. Av de soppene som kan påvises ved rutineanalyser er det spesielt Fusarium og Microdochium (snømugg) som påvirker spireevnen negativt, såkalt spiringsfusariose. For enkelthetsskyld er det fusarium brukt som samlebetegnelse soppart som kan gi spiringsfusariose. Andre typer, slik som byggbrunflekk, havrebrunflekk og hveteaksprikk har større betydning for avlingsnivået, enn spireevnen. Anbefaling om behandling kan derfor bli gitt for partier som i liten grad har bedret spireevne ved prøvebeising.

Beising med kjemisk middel var lenge eneste reelle behandlingsalternativ mot sopp. Det har de senere årene kommet andre alternativer for korn som omsettes kommersielt, men for testing i laboratoriet er det ikke funnet et godt alternativ til prøvebeising med kjemisk beisemiddel.